

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

moeders het contact met de kinderen kunnen vormgeven. Na detentie bestaat het zogenaamde 'Moeder maatjes' project, dat ondersteunt bij terugkeer in de maatschappij. GIB heeft ook enkele boekjes uitgegeven.

Wat op mij indruk heeft gemaakt, is dat er nog weinig ontwikkeld is op het gebied van gezinsgerichte resocialiserende programma's, terwijl we (moeten) weten hoe groot de impact van detentie is op het gehele gezin. De sprekers waren goed uitgekozen en lieten ons kijken door de ogen

van het ontwrichte gezin, waar trauma's op de loer liggen. Hier ligt een grote uitdaging voor de forensische systeemtherapie!

Hetty Kaasschieter

Bestelinformatie

De dvd *Homeward Bound* kan besteld worden via www.prisonersfamilies.org.uk

De boekjes van Gezin in Balans voor kinderen van 0-6 (*Mama woont in de gevangenis*) en 6-12 jaar (*Mama woont ergens anders*) kunnen worden besteld via www.gezin-in-balans.nl

De theorie van Nagy, geen moralistische ethiek maar een intergenerationele visie

Studiemiddag sectie Contextuele Therapie van de NVRG, 31 oktober 2007 te Utrecht

Het was de tweede bijeenkomst van de sectie Contextuele Therapie, duidelijk beter bezocht dan de eerste. Het zaaltje – zonder ramen – was niet optimaal, maar dat weerhield de deelnemers er niet van om vooral bij het tweede gedeelte actief betrokken te zijn bij het programma.

Wim van Mulligen, psycholoog, psychotherapeut en sectievoorzitter, opende deze sectiemiddag. Hij memoreerde dat de grondlegger van de contextuele therapie, Iwan Boznormeny Nagy, begin 2007 is overleden. Het gedachtegoed van

Nagy over intergenerationele verbanden koppelde hij aan de uitkomst van recent onderzoek van de Radboud Universiteit Nijmegen naar oorzaken van suicidaliteit. Hieruit bleek dat de behoefte van de gemiddelde Nederlander om erbij te horen groter is dan de behoefte om te leven. Deze sectiemiddag beoogde de benadering van Nagy voort te zetten en verder uit te werken.

De eerste spreekster, May Michielsens, psycholoog, partnerrelatietherapeut en directeur van de Vlaamse academie 'Leren over Leven', vertelde op inspirerende wijze

over ‘Het succes van de contextuele benadering en de gevaren daarvan’. Deze lezing is ontstaan vanuit bezorgdheid van haar opleidingsteam. Die bezorgdheid geldt het feit dat de contextuele therapie weliswaar heel toegankelijk is bij grote groepen hulpverleners in Nederland en België, maar regelmatig verkeerd wordt geïnterpreteerd. Binnen het systeemdenken met oog voor circulaire beïnvloeding haalt Nagy de persoonlijke verantwoordelijkheid van het individu in zijn intergenerationele verbondenheid naar voren. Aan de herkenbaarheid van deze zienswijze zit een keerzijde. De relationeel ethische dimensie die Nagy schetst, dreigt in de

hoek van de moraal terecht te komen. Er ontstaan dan nieuwe normen die tot nieuwe mythen leiden. Een treffend voorbeeld is de opvatting dat wanneer je als systeemtherapeut een breuk hebt met je ouders, je niet geschikt zou zijn als contextueel therapeut. Alsof je als therapeut roomser zou moeten zijn dan de paus. Wanneer je pogingen om contact te leggen met je ouders alsmaar stranden, of je eigen welzijn of dat van directe naasten in het geding is, kan het soms beter zijn om het contact op een lager pitje te zetten of te verbreken. Deze persoonlijke afwegingen maken je nog niet tot een therapeut die niet achter de ideeën van Nagy kan staan en ze kan toepassen in therapie.

Een andere mythe is die van de existentiële loyaliteit als een te waarderen ideaal in plaats van als een te erkennen fenomeen. Nagy heeft het belang van

... nieuwe normen, nieuwe mythen ...

de existentiële loyaliteit van een kind ten opzichte van zijn ouders beschreven als een fenomeen waaraan we in de hulpverlening niet voorbij mogen gaan. Loyaliteit is echter geen verklaring of verontschuldiging voor gedrag alsof volwassen mensen geen keuze zouden hebben. Loyaliteit is een triadisch begrip: “Loyaliteit is een verschijnsel waarin – op grond van een verschuldigd zijn in de relatie – de één wordt verkozen boven de ander” (van Rhijn en Meulink-Korf, 1998).

En zo noemde Michielsen nog een aantal ernstige misinterpretaties van de contextuele therapie. Ouders en kinderen zouden kosten wat het kost bij elkaar moeten blijven. Door de nadruk van Nagy op het belang van existentiële loyaliteit en het recht om te geven, is er meer plaats voor een genuanceerde afweging bij uithuisplaatsing, maar de realiteit van verwaarlozend ouderschap moet wel onder ogen worden gezien. Eveneens een mythe is dat de balans van geven en ontvangen een concreet takenpakket zou zijn. Maar deze balans is geen meetbare realiteit. Het gaat juist om het er zijn voor elkaar, de ander in zijn anders zijn toelaten, durven botsen en je kunnen verplaatsen in de ander. Het gaat daarbij om een balans in beweging, niet om een balans in evenwicht maar om een relatie waarin verschil en dialoog mogelijk zijn.

Ten slotte wees Michielsen erop dat hulpverleners circulaire begrippen als roulerende rekening, ontschuldiging en er-

kenning nogal eens lineair interpreteren. Als voorbeeld noemde ze de uitspraak “Als ouders geen erkenning geven voor het geven van het kind, kan het kind ook geen vrijheid verwerven”. Dit zou inhouden dat het kind blijvend afhankelijk is van de erkenning door zijn ouders, terwijl de hulpbronnen van horizontale relaties met zussen, broers, vrienden, collega's, studiegenoten, therapeuten en anderen over het hoofd worden gezien.

Afsluitend gaf Michielsen een aantal tips over hoe al deze gevaren te voorkomen zijn. Ik zal ze hier niet noemen omdat ze eigenlijk opgaan voor elke theorie die oppervlakkig wordt bekeken.

Kitlyn Tjin A Djie, systeemtherapeut bij het collectief van transcultureel therapeuten, betrok ons als luisteraars actief bij haar verhaal ‘Pendelen tussen contexten’. Op hilarische en voortvarende wijze voerde ze ons (voornamelijk wit publiek) binnen in de multiculturele familieproblematiek. Daarbij geeft de cultuurgebonden betekenisgeving van wat kan, mag en moet binnen een familie nogal wat aanleiding tot misverstanden, conflicten en vervreemding. De verbinding blijven maken, elkaar in zijn of haar waarde laten en het anders zijn erkennen, is een dagelijkse uitdaging tot een werkelijke dialoog. Tjin A Djie vertelde een persoonlijk verhaal over hoe de verwachtingen van haar omaschap vanuit haar Surinaamse context op gespannen voet stonden met die van haar Nederlandse schoondochter. Ze beschreef de re-

lationele ethiek vanuit een multiculturele achtergrond. Een voortdurend wisselend perspectief waarin het in relaties alsmäär noodzakelijk is te ‘schakelen’ en te ‘hernemen’ om elkaar niet kwijt te raken. Dit wisselend perspectief houdt op te functioneren als de context onveilig wordt. Van de 70% migrantenkinderen met een onveilige context in de Bijlmer bereikt de hulpverlening nog geen 5%. Deze kinderen kunnen niet terecht bij die ene waarheid zoals Tjin A Djie het noemt. Daarmee doelt zij op

**... schakelen
van cultuur
naar cultuur ...**

de bestaande hulpverlening die niet voldoende van cultuur naar cultuur kan schakelen, hulpverlening die wellicht dezelfde normen als haar schoondochter hanteert en onvoldoende op de hoogte is van de verschillende verwachtingen van in dit geval de Surinaamse en de Hollandse grootmoeders. Deze kinderen hebben een hulpaanbod nodig vanuit verschillend perspectief van contexten. Een multicultureel hulpaanbod waarin zij zich herkennen is hard nodig, met een eigen referentiekader en eigen beschermjassen tegen kwetsbaarheid (Tjin A Djie, 2007), een referentiekader met verbindingen naar de verschillende stromingen binnen de systeemtherapie.

Els Ydo en Ady van Doornik, relatien en gezinstherapeuten, bespraken ‘De hulpverleningsrelatie en de partnerrelatie; overdracht – tegenoverdracht en vier dimensies in duplo’. Zij gaven een demonstratie van de ‘taal’ van de duplo-poppetjes, een visualisatie van de beleving van de cliënt gebaseerd op de contextuele therapie. Ydo

en Van Doornik memoreerden de vorig jaar overleden Marleen Diekmann die deze methode heeft ontwikkeld (Diekmann, 2005). Elke keer weer is het fascinerend dat in korte tijd de dilemma's van de cliënt – dit keer ook die van de therapeut – zichtbaar kunnen worden gemaakt en dat de keuze van de opstelling van de poppetjes veel verduidelijkt. Al snel ontstond er een discussie over de vraag wanneer het delen van de tegenoverdracht met je cliënt functioneel kan zijn in de therapie. Met deze 'taal' erbij is het neerzetten van de tegenoverdracht een kans op meer transparantie in de therapie.

De inhoud van de presentaties van deze middag waren voor mij niet nieuw, maar May Michielsen zette de misverstanden en verwarring rond de contextuele therapie goed op een rijtje. Kitlyn Tjin A Djie liet zien welke intergenerationele consequen-

ties de theorie van Nagy vaak buiten ons gezichtsveld in vele andere culturen kan inhouden. Ten slotte maakten Els Ydo en Ady van Doornik het af door middel van de duplo-poppetjes. Met hulp van die poppetjes illustreerden ze de intergenerationele verbondenheid van zowel de cliënt als de hulpverlener zelf.

Liesbeth van der Leeuw

Literatuur

- Diekmann, M. (2005). Scheiden en verbinden met 'een taal erbij'. *Systeemtherapie* 17 (2), 68-82.
- Rhijn, A. van & Meulink-Korf, H. (1998). *De context en de ander: Nagy herlezen in het spoor van Levinas met het oog op pastoraat*. Zoetermeer: Boekencentrum.
- Tjin A Djie, K. (2007). *Beschermjassen; transculturele hulp aan familie*. Assen: Van Gorcum.

Het landschap van de klacht: narratieve therapie met kinderen en hun gezinnen

Studiedag sectie Kinderen en Jeugd van de NVRG, 23 november 2007, Zonnehuizen, Zeist

De halfjaarlijkse studiedag van de sectie Kinderen en Jeugd richtte zich deze keer op de mogelijkheden van de narratieve benadering in gezinstherapie met jonge kinderen. Ongeveer 45 mensen waren naar Zeist gekomen, waar ze werden ontvangen door

Zonnehuizen Kind en Jeugd. Dit is een van oorsprong antroposofische GGZ-instelling voor kinderen en jeugd die reguliere methodieken gebruikt, waarbij antroposofische gezichtspunten en behandelingen aanvullend kunnen worden ingezet.